

SÁPI Edit*
Agrártermékek védelme a szellemi tulajdon eszközeivel**

1. Bevezető gondolatok

Jelen tanulmány célja, hogy egy összefoglaló áttekintést adjon azokról a szellemi tulajdon területéhez tartozó jogintézményekről, melyek alapvető rendeltetése, hogy – más, hasonló termékek mellett – agrártermékek védelmét biztosítsák. Tekintettel arra, hogy a téma igen gazdag szakirodalommal rendelkezik,¹ e tanulmány keretei között a magunk részéről csupán egy vázlatos áttekintésre, a fő sarokpontok és a leglényegesebb jellemzők kiemelésére szorítkozunk.

Edit Sápi: Protection of agricultural products with intellectual property rights – Agrártermékek védelme a szellemi tulajdon eszközeivel. *Journal of Agricultural and Environmental Law* ISSN 1788-6171, 2018 Vol. XIII No. 25 pp. 244-269 doi: 10.21029/JAEL.2018.25.244

* dr. jur. tudományos segédmunkatárs, Miskolci Egyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézete, Polgári Jogi Tanszék, e-mail: jogsapi@uni-miskolc.hu.

** *A tanulmány az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.*

¹ A földrajzi árujelzőkkel és a növényfajta-oltalommal is behatóan foglalkozott már a hazai jogirodalom. A teljesség igénye nélkül, lásd például: Csécsy György: A földrajzi árujelzők oltalmának új irányai, *Collectio Iuridica Universitatis Debreceniensis*, 2006/6, 77-95; Jókúti András: A földrajzi árujelzők közösségi oltalma, *Védjegyvilág*, 2005/3, 11-21; Kókai-Kunné Szabó Ágnes: A növényfajták állami elismerésének és forgalomba hozatalának közigazgatási szabályai, *Új Magyar Közigazgatás*, 2011/12, 31-38; Kókai-Kunné Szabó Ágnes: *A növényfajta-oltalom és a növényfajták nemesítéséhez kapcsolódó aktuális jogi kérdések (PhD értekezés)*, Miskolc, 2013; Kókai-Kunné Szabó Ágnes: A szellemi tulajdon jogintézményei az agrár- és vidékfejlesztési jogban, in: Csák Csilla – Hornyák Zsófia – Kocsis Bianka Enikő – Olajos István Kókai-Kunné Szabó Ágnes – Szilágyi János Ede: *Agrárjog, A magyar agrár- és vidékfejlesztési jogi szabályozás lehetőségei a globalizálódó Európai Unióban*, Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2017, 287-303; Szilágyi János Ede: *Eredetvédelmi kérdések a borjogban - Változó közösségi szabályozás 2009-től*, Miskolc, Novotni Kiadó, 2009; Szilágyi János Ede: Földrajzi árujelzők szabályozása a multilaterális nemzetközi megállapodásokban, különös tekintettel a TRIPS Megállapodásra, *Miskolci Jogi Szemle*, 2008/2, 95-120; Szilágyi János Ede: A tokaji földrajzi árujelző jogi védelme, *Magyar Jog*, 2005/12, 732-740; Tattay Levente: *A bor és az agrártermékek eredetvédelme*, Budapest, Mezőgazda Kiadó, 2001; Tattay Levente: Eredetvédelem Franciaországban I. – A Cognac, Champagne és a Bordeaux-i bor nyomában, *Élelmészeti Ipar*, 2000/4, 111-113; Tattay Levente: Eredetvédelem Franciaországban II, *Élelmészeti Ipar*, 2000/5, 148-152; Tattay Levente: A földrajzi árujelzők oltalma és a bor-eredetvédelem, *Gazdaság és Jog*, 2012/1, 21-24; Tattay Levente: Eredetvédelem Franciaországban – A Cognac, Champagne és a Bordeaux-i bor nyomában, *Külgazdaság*, 2000/3, 29-42; Tattay Levente: Gondolatok a földrajzi árujelzők jogi oltalma bevezetéséről – Az eredetvédelem egységes szabályozása, *Magyar Jog*, 1997/4, 193-200; Tattay Levente: *Az árujelzők kialakulásának és felhasználásának kezdetei*, Budapest, Gépirat, 1999; Vida Sándor: Földrajzi árujelző és védjegy ütközése: Castel, *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2015/6, 97-111.

doi: 10.21029/JAEL.2018.25.244

A téma fontosságát egyrésztől az adja, hogy a föld, mint természeti erőforrás, különös jelentőséggel bír hazánk gazdasága szempontjából, hiszen a mező- és erdőgazdasági földek az összes nemzeti vagyonnak majdnem 30%-át teszik ki.² Jogi szempontból azok a természeti erőforrások tekinthetőek relevánsnak, amelyeket az emberiség a maga javára fel tud használni, vagy amelyek „passzívan” is hatnak az emberre, mert hiányuk esetén megszűnne az emberi élet.³ Témánkra figyelemmel azt lehet mondani, hogy a mezőgazdaságban termesztett élelmiszerek, borok, növényfajták mind olyan termékek, amelyeket az emberiség saját javára fel tud használni. Önmagában már pusztán a gazdasági tényezők okán is fontos, hogy a mezőgazdasági földterületek, valamint az agrártermékek védelme érdekében a jogalkotó több irányból, megfelelő jogi garanciákat alkosson. Ehhez járul hozzá, hogy az utóbbi években a társadalom tagjai egyre több figyelnek szentelnek az egészséges életmódnak, melynek része a minőségi, természetes anyagokból készült élelmiszerek fogyasztása. E körben különös szerep hárul a földrajzi árujelzőkre, melyek a védjegyekhez hasonlóan a megjelölt áru minőségét is tanúsítják.⁴

A legerjedtebb földrajzi árujelzők általában a borászati termékekhez kapcsolódnak,⁵ és általánosságban is megfigyelhető, hogy az oltalomban részesülő termékek száma növekszik az egész Európai Unió területén.⁶ Magyarország ismert és elismert mezőgazdasági termékei között uniós eredetmegjelölés alatt áll az alföldi kamillavirágzat, a hajdúsági torma, kalocsai fűszerpaprika-őrlemény, a makói vöröshagyma, a makói hagyma, a szegedi fűszerpaprika-őrlemény, a szegedi paprika, a szegedi szalámi, valamint a szegedi téliszalámi. Uniós oltalom alatt álló földrajzi jelzés pedig jelenleg a budapesti téliszalámi, a csabai kolbász, a csabai vastagkolbász, a gönci kajszibarack, a gyulai kolbász, a gyulai pároskolbász, a magyar szürkemarha hús, a makói petrezselyemgyökér, a szentesi paprika, valamint a szőregi rózsátó.⁷

² Szilágyi János Ede: Az agrár- és vidékfejlesztési jog elmélete, in: Csák Csilla – Hornyák Zsófia – Kocsis Bianka Enikő–Olajos István Kókai-Kunné Szabó Ágnes – Szilágyi János Ede: *Agrárjog. A magyar agrár- és vidékfejlesztési jogi szabályozás lehetőségei a globalizálódó Európai Unióban*, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2017, 17.

³ Prugberger Tamás: A természeti erőforrások védelmi és felhasználási jogának szakjogi megjelenése, in: Görgényi Ilona – Horváth M. Tamás – Szabó Béla – Várnay Ernő (szerk.): *Collectio Iuridica Universitatis Debreceniensis IV.*, Debrecen, Lícium Art, 2004, 203.

⁴ Tattay Levente szemléletes példaként említi, hogy „A szakemberek véleménye, hogy a piac növekvő érdeklődést mutat az ünnepi, vendégváró egyedi és eredettermékek iránt.” Tattay Levente: *Eredetvédelem Franciaországban I. – A Cognac, Champagne és a Bordeaux-i bor nyomában*, *Élelmezési Ipar*, 2000/4, 111.

⁵ Szilágyi János Ede: Észrevételek a borok földrajzi árujelzőinek joggyakorlatához, in: Barzó Tímea – Juhász Ágnes – Leszkoven László – Pusztahelyi Réka (szerk.): *Ünnepi tanulmányok Bíró György professzor 60. születésnapjára*, Miskolc, Novotni Alapítvány, 2015, 549; A borok eredetvédelmével kapcsolatban a 2. lábjegyzetben felsorolt vonatkozó irodalmon túl, lásd még: Szilágyi János Ede: Az új borpiaci rendtartás kihívásai, *Sectio Juridica et Politico, Miskolc, Tomus XXVII*, 2009/2, 593-612.

⁶ Tarjányi Petra: A földrajzi árujelzők joga, különös tekintettel az Európai Bíróság gyakorlatára, *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2017/2, 7.

⁷ <http://eredetvedelem.kormany.hu/foldrajzi-arujelzok> (Megtekintés ideje: 2018. március 21.)

2. Rendszertani áttekintés és elhatárolások

A földrajzi árujelzők⁸ rendszertanilag a szellemi alkotások jogának egyik részterületéhez, az iparjogvédelemhez tartoznak és az ún. vállalat- és árujelzők csoportjába sorolhatóak. E csoportba a földrajzi árujelzőkön kívül a védjegyet sorolja a szellemi alkotásokkal foglalkozó jogirodalom. A védjegyek és földrajzi árujelzők hasonlóságát egyrészt mutatja a vonatkozó szabályanyag rendszertani elhelyezése, hiszen ugyanaz a törvény tárgyalja őket,⁹ másrészt pedig a rendeltetésükben fellelhető közös pont: egy adott termék valamely jellemzőjének – és általában ezzel együtt a minőségének – tanúsítása. Ugyanakkor figyelemmel kell lenni arra – ahogyan azt Csécsy György is hangsúlyozza, hogy a védjegy *önmagában* nem fejez ki minőséget, mert a minőségjelző funkciója csak áttételesen érvényesül.¹⁰ Különbség a védjegy és a földrajzi árujelző között¹¹, hogy míg a védjegyek valamely áruk vagy szolgáltatások megkülönböztetésére szolgálnak,¹² addig a földrajzi jelzés jórészt – de nem kizárólagosan – agrártermékek megjelölésére, minőségük tanúsítására hivatott.¹³ Többen is utalnak rá a jogirodalomban, hogy bár a köztudatban az szerepel, hogy a földrajzi árujelzők agrártermékek védelmére hivatottak, de e tárgykörbe nem kizárólag a mezőgazdasági termékek tartoznak.¹⁴

Különbséget kell még húznunk az együttes és tanúsító védjegyek, valamint a földrajzi árujelzők között. Az együttes védjegy olyan védjegy, amely valamely egyesület, köztestület vagy egyesülés tagjainak áruit vagy szolgáltatásait különbözteti meg mások áruitól vagy szolgáltatásaitól, az együttes védjeggyel megjelölt áruk vagy szolgáltatások minősége, származása vagy egyéb tulajdonsága alapján.¹⁵

⁸ A jogintézmény történeti fejlődését összefoglalja: Csécsy György: A földrajzi árujelzők oltalmának új irányai, *Collectio Iuridica Universitatis Debreceniensis*, 2006/6, 77-81.

⁹ A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Védjegyvtv.).

¹⁰ Csécsy 2006, 84.

¹¹ Különbséget kell még húznunk az együttes és tanúsító védjegyek valamint földrajzi árujelzők között. Az együttes védjegy olyan védjegy, amely valamely egyesület, köztestület vagy egyesülés tagjainak áruit vagy szolgáltatásait különbözteti meg mások áruitól vagy szolgáltatásaitól, az együttes védjeggyel megjelölt áruk vagy szolgáltatások minősége, származása vagy egyéb tulajdonsága alapján. (Védjegyvtv. 96. § (1) bek.)

¹² Védjegyvtv. 1. § (1) bek.

¹³ Tattay Levente: A földrajzi árujelzők oltalma és a bor-eredetvédelem, *Gazdaság és Jog*, 2012/1, 21.

¹⁴ Így pl.: Tattay Levente: Gondolatok a földrajzi árujelzők jogi oltalma bevezetéséről – Az eredetvédelem egységes szabályozása, *Magyar Jog*, 1997/4, 195; Kókai-Kunné Szabó Ágnes: A szellemi tulajdon jogintézményei az agrár- és vidékfejlesztési jogban, in: Csák Csilla – Hornyák Zsófia – Kocsis Bianka Enikő – Olajos István Kókai-Kunné Szabó Ágnes – Szilágyi János Ede: *Agrárjog. A magyar agrár- és vidékfejlesztési jogi szabályozás lehetőségei a globalizálódó Európai Unióban*, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2017, 295.

¹⁵ Védjegyvtv. 96. § (1) bek.

Cséczy György leírja, hogy korábban – a védjegy törvény 2003-as módosítása előtt¹⁶ – az elvi lehetőség nyitva állt arra, hogy földrajzi névből álljon együttes védjegy, azonban erre a gyakorlatban nem volt példa.¹⁷

A védjegy és földrajzi árujelzők elkülönítéséhez maga a törvény is segítséget nyújt, amikor a védjegyoltalom feltétlen kizáró okairól szól. E körben kimondja, hogy kizárt a védjegyoltalomból – többek között – az a megjelölés, amely nem alkalmas a megkülönböztetésre, különösen, ha kizárólag olyan jelekből vagy adatokból áll, amelyeket a forgalomban az áru vagy a szolgáltatás fajtája, minősége, mennyisége, rendeltetése, értéke, *földrajzi származása*, előállítási vagy teljesítési ideje, illetve egyéb jellemzője feltüntetésére használhatnak, vagy pedig amelyeket az általános nyelvhasználatban, illetve az üzleti kapcsolatokban állandóan és szokásosan alkalmaznak.¹⁸ Kifejezetten tiltja tehát a földrajzi származásra utaló megjelölés védjegykénti lajstromozását a jogszabály.¹⁹

A törvény hetedik fejezetében foglalkozik a földrajzi árujelzőkre vonatkozó szabályokkal, ahol elsőként fogalommeghatározásokkal találkozunk. Eszerint a földrajzi árujelző²⁰ egy gyűjtőfogalom, amelyen belül két kategória ismert: a földrajzi jelzés és az eredetmegjelölés.²¹ A két jogintézményben közös, hogy funkcióját tekintve mindkettő a földrajzi származás megjelölésére hivatott, alkalmazhatóságuk feltétele pedig, hogy a megjelölni kívánt termék kereskedelmi fogalomban vegyen részt.²² *Tattay Levente* úgy fogalmaz, hogy a földrajzi árujelzők valójában sűrített információt képeznek, mert a meghatározott területen termelt árukat megkülönböztetik, valamint jelzik azok valódiságát és hasonló minőségét, ennek következtében pedig „*a kollektív hirdetések szimbólumaként szolgálnak.*”²³

Megadja a jogszabály a pontos fogalmát mind az eredetmegjelölésnek, mind a földrajzi jelzésnek.

A földrajzi jelzés a törvényi fogalom szerint valamely táj, helység, kivételes esetben ország neve, amelyet az e helyről származó – a meghatározott földrajzi területen termelt, feldolgozott vagy előállított – olyan termék megjelölésére használnak, amelynek különleges minősége, hírneve vagy egyéb jellemzője lényegileg ennek a földrajzi származásnak tulajdonítható.²⁴

Az eredetmegjelölés valamely táj, helység, kivételes esetben ország neve, amelyet az e helyről származó – a meghatározott földrajzi területen termelt, feldolgozott, illetve előállított – olyan termék megjelölésére használnak, amelynek

¹⁶ 2003. évi CII. törvény egyes iparjogvédelmi és szerzői jogi törvények módosításáról.

¹⁷ Cséczy 2006, 84.

¹⁸ Védjegytv. 2. § (2) bek. a) pont.

¹⁹ Erre az elvre vonatkozóan elemzi az ún. Castel jogesetet Vida Sándor. Vida Sándor: Földrajzi árujelző és védjegy ütközése: Castel, *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2015/6, 97-111.

²⁰ Korábban használatos volt a „származási jelzés” kifejezés is, ez azonban mára már meghaladottá vált. Tattay, 1997, 194.

²¹ Védjegytv. 103. § (1) bek.

²² Védjegytv. 103. § (1) bek.

²³ Tattay Levente: Eredetvédelem Franciaországban I. – A Cognac, Champagne és a Bordeaux-i bor nyomában, *Élelmiszeri Ipar*, 2000/4, 111.

²⁴ Védjegytv. 103. § (2) bek.

különleges minősége, hírneve vagy egyéb jellemzője kizárólag vagy lényegében az adott földrajzi környezet, az arra jellemző természeti és emberi tényezők következménye.²⁵

A fenti két fogalom nagyfokú hasonlóságot mutat és csak egy-két szóban különbözik a két jogszabályi definíció, azonban ez az első ránézésre csekély különbség nem pusztán stilisztikai indokú, hanem fontos tartalmi különbséget eredményez. A különbség a minőség tanúsítására való alkalmasság oldaláról ragadható meg. Ugyanis míg a földrajzi jelzés csak közvetett módon alkalmas a minőség tanúsítására, mert a származási hely csak a földrajzi kapcsolatra utal, addig az eredetmegjelölés sokkal közvetlenebb utalást tesz a termék minőségére.²⁶ Ezt a jogszabály úgy juttatja kifejezésre, hogy a földrajzi jelzésnél a termék különleges minősége, hírneve vagy egyéb jellemzője *lényegileg* a földrajzi származásnak köszönhető, míg az eredetmegjelölés esetében az áru különleges minősége, hírneve vagy egyéb jellemzője *kizárólag vagy lényegében* az adott földrajzi környezet, *az arra jellemző természeti és emberi tényezők* következménye. Nem véletlen és a jogszabályi előírásokkal, a jogszabályi logikával is összecseng, hogy a hazai, eredetvédelem alatt álló borok esetében komoly borkészítési tudás és kialakult hagyományok állnak.²⁷ Ezt a különbséget úgy is meg lehet fogni, hogy míg az eredetmegjelölés esetén a termék minősége, tulajdonságai és a földrajzi környezet között *közvetlen és elválaszthatatlan* kapcsolatnak kell fennállnia, addig a földrajzi jelzésnél ez a kapcsolat „csupán” *esetleges* mert, a termék hírnevét a természeti feltételektől és emberi közreműködéstől függetlenül szerzi.²⁸ Eredetmegjelölésnek minősül az is, amikor az adott mezőgazdasági termék alapanyaga az eredetmegjelölésnél kiterjedtebb földrajzi területről származik.²⁹

A fent vázolt különbségből fakad az is, hogy az eredetmegjelölés szükségszerűen szűkebb fogalmi kört fog át, mint a földrajzi jelzés. Ennek következtében a két jogintézmény egyfajta bogár-rovar kapcsolatban áll egymással, hiszen minden eredetmegjelölés földrajzi jelzés, de nem minden földrajzi jelzés eredetmegjelölés.³⁰

3. A földrajzi árujelzőkre vonatkozó joganyag

A földrajzi árujelzőkre vonatkozó jogszabályi háttér tekintetében is megfigyelhető az a többszintűség, amely általánosságban is jellemző a szellemi alkotások jogára. Mind a szerzői jogban, mind pedig az iparjogvédelmi oltalmi formák – és így az árujelzők – tekintetében is úgy épül fel a szabályozás, hogy a hazai törvény(ek) mellett

²⁵ Védjegytv. 103. § (2) bek.

²⁶ Csécsy György: A szellemi alkotások joga, Miskolc, Novotni Kiadó, 2007, 230.

²⁷ Szilágyi 2015, 550.

²⁸ Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala: Földrajzi árujelzők oltalma. http://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/04_foldrajzi_arujelzok_2016.pdf (Megtekintés ideje: 2018. március 22.)

²⁹ Csécsy 2006, 85-86.

³⁰ Vékás Gusztáv: Iparjogvédelem, in: Lontai Endre – Faludi Gábor – Gyertyánfy Péter – Vékás Gusztáv: *Magyar polgári jog, Szerzői jog és iparjogvédelem*, Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 2012, 307.

uniós normák és nemzetközi egyezmények, megállapodások tartalmazzák a vonatkozó szabályokat.³¹

3.1. A hazai jogszabályi környezet

A Védjegytv. preambuluma is utal arra a tényre, hogy magyar piacgazdaság szempontjából jelentős szerep jut a megkülönböztetésre alkalmas árujelzők használatának, amely egyrészt elősegíti a fogyasztók tájékozódását, másrészt pedig a versenyre is pozitív hatást gyakorol.³² A védjegytv. jelentőségét mutatja a földrajzi árujelzők szempontjából az is, hogy ez a jogszabály vezette be a sui generis oltalmat a földrajzi árujelzők tekintetében.³³ Szilágyi János Ede utal arra, hogy magának a sui generis eredetvédelemnek a jogszabályi előzményeit kifejezetten a borjogban találhatjuk meg.³⁴

Külön szabályként, egy 2009-es módosítás³⁵ következményeként iktatták be a Védjegytv.-be azt a kiegészítést, hogy a szeszes italok földrajzi árujelzői akkor részesülhetnek oltalomban, ha azok a termékek, amelyeken a földrajzi árujelzőt használják, megfelelnek a külön jogszabály által meghatározott termékleírásban foglalt feltételeknek is.³⁶

Lényeges azonban utalni arra, hogy noha a földrajzi árujelzők legfőbb és alapvető szabályait a Védjegytv.-ben találjuk, nem ez az egyetlen jogszabály, ami termékek megjelölésével foglalkozik, sőt igen kiterjedt jogi szabályozást mutat a terület.³⁷

³¹ Erről lásd bővebben: Tattay Levente: A szellemi alkotások teljeskörű újraszabályozása Magyarországon, *Iustum, Aequum, Salutare*, 2009/2, 149-164; Boytha György: A hatályos szerzői és szomszédos jogi szakegyezmények, in: Gyertyánfy Péter (szerk.): *A szerzői jogi törvény magyarázata*, Budapest, KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft, 2000, 511-552.

³² Védjegytv. preambuluma.

³³ Kókai-Kunné Szabó 2017, 295.

³⁴ Szilágyi János Ede: Eredetvédelem és borjog. A Miskolci Egyetemen 2008-ban írt „Borjog, különös tekintettel az eredetvédelem kérdéseire” c. PhD Értekezés téziseinek megjegyzésekkel ellátott verziója, *Agrár- és Környezetjog*, 2008/6, 68.

³⁵ Egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról szóló 2009. évi XXVII. törvény.

³⁶ Védjegytv. 103. § (3) bek.

³⁷ Lásd például:

2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról;

16/2004. (IV. 27.) IM rendelet a védjegybejelentés és a földrajzi árujelzőre vonatkozó bejelentés részletes alaki szabályairól;

158/2009. (VII. 30.) Korm. rendelet a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, valamint a szeszes italok földrajzi árujelzőinek oltalmára irányuló eljárásról és a termékek ellenőrzéséről;

178/2009. (IX. 4.) Korm. rendelet a borászati termékek eredetmegjelöléseinek és földrajzi jelzéseinek közösségi oltalmára irányuló eljárásról, valamint ezen termékek ellenőrzéséről;

74/2012. (VII. 25.) VM rendelet az egyes önkéntes megkülönböztető megjelölések élelmiszereken történő használatáról;

484/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet az ízesített borászati termékek földrajzi jelzéseinek uniós oltalmára irányuló eljárásról, valamint ezen termékek ellenőrzéséről;

3.2. A nemzetközi és uniós jogi keretek

A szellemi alkotások joga eredendően olyan terület, amely erőteljes nemzetközi jogi befolyás alatt áll. A tényleges – nemzetközi szerződések és egyezmények útján szabályozott – nemzetközi együttműködés és jogi védelem az 1800-as évek második felében kezdődött meg. Az univerzális nemzetközi iparjogvédelmi együttműködés az 1950-es évektől élénkült fel³⁸, amely időszakra tehető az eredetmegjelölések nemzetközi lajstromozására vonatkozó Lisszaboni Megállapodás is.³⁹

A Lisszaboni Megállapodás mellett háttérszabályként érvényesül „Az ipari tulajdon oltalmáról szóló 1883. évi Párizsi Uniós Egyezmény”⁴⁰ is. A Párizsi Uniós Egyezmény 1. Cikke meghatározza annak hatályát és rögzíti, hogy az egyezmény célja az *ipari tulajdon* oltalma, mely kifejezést a lehető legtágabban kell érteni, hiszen nem csupán a szorosan vett iparra és kereskedelemre vonatkozik, hanem kiterjed a mezőgazdaságra és a nyersanyagtermelésre, valamint minden előállított vagy természetes termékre (így például borokra, magvakra, dohánylevelekre, gyümölcsökre, háziállatokra, ásványokra, ásványvizekre, sörökre, virágokra, lisztfajtákra).⁴¹ Ennek megfelelően az egyezmény az ipari tulajdon tárgya alá sorolja a szabadalom, a használati minta, az ipari minta, a védjegy és a kereskedelmi név mellett a *származási jelzést és az eredetmegjelölést* is.⁴²

A Lisszaboni Megállapodáson túlmenően szintén nagy jelentőséggel bír a TRIPS Megállapodás,⁴³ melynek „Földrajzi megjelölések” címet viselő 3. fejezete bír témánk szempontjából a legnagyobb relevanciával. A hivatkozott fejezet külön foglalkozik a földrajzi megjelölések oltalmával,⁴⁴ valamint a borok és szeszesitalok kiegészítő oltalmával.⁴⁵ *Kókai-Kunné Szabó Ágnes* utal arra, a TRIPS Megállapodás vonatkozó részének elemzése kapcsán, hogy az sokkal általánosabb

³⁸ Csécsy György: A szellemi alkotások jogának fejlődéstörténete, in: Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): *A civilizáció fejlődéstörténete*, Miskolc, Bíbor Kiadó, 2006, 102.

³⁹ Az eredetmegjelölések oltalmára és nemzetközi lajstromozására az 1958. évi október hó 31. napján létrehozott, Stockholmban az 1967. évi július hó 14. napján felülvizsgált Lisszaboni Megállapodás. (a továbbiakban: Lisszaboni Megállapodás) Magyarországon a Lisszaboni Megállapodást a 1982. évi 1. törvényerejű rendelet hirdette ki. A téma részletes kifejtéséről lásd: Szabó Ágnes: Lisszabontól Genfig – az agrár termékek földrajzi árujelző oltalmának szabályozására figyelemmel, *Védjegyvilág*, 2016/1.

⁴⁰ Az ipari tulajdon oltalmára az 1883. évi március hó 20-án létesült, Brüsszelben az 1900. évi december hó 14-én, Washingtonban az 1911. évi június hó 2-án, Hágában az 1925. évi november hó 6-án, Londonban az 1934. évi június hó 2-án, Lisszabonban az 1958. évi október hó 31-én és Stockholmban az 1967. évi június hó 14-én felülvizsgált Párizsi Uniós Egyezmény (a továbbiakban: Párizsi Uniós Egyezmény). Magyarországon kihirdette a 1970. évi 18. törvényerejű rendelet.

⁴¹ Párizsi Uniós Egyezmény 1. Cikk (3) bek.

⁴² Párizsi Uniós Egyezmény 1. Cikk (2) bek.

⁴³ Az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény 1. C) Melléklete (TRIPS Megállapodás).

⁴⁴ TRIPS Megállapodás 22. Cikk.

⁴⁵ TRIPS Megállapodás 23. Cikk.

fogalom meghatározással dolgozik a nemzeti és közösségi fogalomrendszerhez képest,⁴⁶ ugyanis földrajzi megjelölés alatt valamely Tag területéről, vidékéről vagy helységéből származó olyan termékre vonatkozó megjelölést érti, amelynek meghatározott minőségét, hírnevét vagy egyéb jellemzőit lényegében a földrajzi eredet határozza meg.⁴⁷ Látható tehát, hogy a TRIPS Megállapodás lényeges fogalmi elemként a „földrajzi eredet”-tel operál, amely valóban szükségszerűen bővebb kört fog át, mint a „földrajzi származás”, valamint a „földrajzi környezet és az arra jellemző természeti és emberi tényezők”. A földrajzi eredet, mint kifejezés tartalmilag e két előbb említett fogalmi elemeket is magában foglalja.

Az univerzális nemzetközi egyezmények mellett bilaterális megállapodások is segítik a szerződő felek viszonyát és mely megállapodások fő célja, hogy pontosítsák a multilaterális egyezmények szabályait bizonyos termékek vonatkozásában, a szerződő felek kapcsolatában.⁴⁸

Európai uniós szinten a vonatkozó jogszabályi háttér a 1151/2012/EU rendelet,⁴⁹ a 1308/2013/EU rendelet⁵⁰, a 110/2008/EK rendelet⁵¹, valamint a 251/2014/EU rendeletek⁵² alkotják.

3.3. Az oltalmi rendszerek

A földrajzi árujelzők oltalma három rendszerből áll, amelyek egymás mellett működnek, egymást kiegészítik, adott esetben pedig kizárják.⁵³ Ennek megfelelően beszélhetünk nemzeti oltalomról, közösségi oltalomról és nemzetközi oltalomról.

⁴⁶ Kókai-Kunné Szabó 2017, 287.

⁴⁷ TRIPS Megállapodás 22. Cikk 1.

⁴⁸ Szilágyi János Ede: A tokaji földrajzi árujelző jogi védelme, *Magyar Jog*, 2005/12, 733.

⁴⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 1151/2012/EU rendelete (2012. november 21.) a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről. (HL L 343, 2012. 12. 14., 1-29.)

⁵⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 1308/2013/EU rendelete (2013. december 17.) a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 347 2013. 12. 20. 1-24.)

⁵¹ Az Európai Parlament és a Tanács 110/2008/EK rendelete (2008. január 15.) a szeszes italok meghatározásáról, megnevezéséről, kisereléséről, címkézéséről és földrajzi árujelzőinek oltalmáról, valamint az 1576/89/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 39., 2008.2.13., 16-54.)

⁵² Az Európai Parlament és a Tanács 251/2014/EU rendelete (2014. február 26.) az ízesített borászati termékek meghatározásáról, megnevezéséről, kisereléséről, jelöléséről és földrajzi árujelzőinek oltalmáról és az 1601/91/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 84, 2014. 3. 20. 14-34.)

⁵³ A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (a továbbiakban: SZTNH) egy áttekintő táblázatban foglalta össze a három rendszer egymáshoz való viszonyát és jogalapját. <http://www.sztnh.gov.hu/hu/szakmai-oldalak/foldrajzi-arujelzo> (Megtekintés ideje: 2018. március 20.) Ugyanígy: Faludi Gábor, Lukács Péter (szerk.): *A védjegy törvény magyarázata*, HVG-ORAC, Budapest, 2014, 519.

Nemzeti oltalomról beszélünk akkor, ha a földrajzi árujelző lajstromozását az SZTNH végzi, a kapcsolódó szabályanyagot pedig a Védjegytv. tartalmazza. A közösségi oltalom alatt álló földrajzi árujelző azért kiemelt jelentőségű, mert minden Uniós tagállamban oltalmat biztosít a jogosultnak. A nemzetközi oltalom jogszabályi alapját az eredetmegjelölések oltalmára és nemzetközi lajstromozására vonatkozó Lisszaboni Megállapodás képezi, amely alapján az azt aláíró 26 szerződő államra kiterjedő oltalmat eredményez, és mindaddig fennáll, amíg a megjelölés a származási országban fennáll.

Témánk szempontjából lényeges annak kiemelése, hogy a nemzeti oltalom a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, valamint a szőlészeti és borászati termékek tekintetében az Unió tagállamaiban nem tartható fenn. A szeszes italok földrajzi árujelzői nemzeti oltalomban és közösségi oltalomban is részesülhetnek. Ennek következtében önmagában a nemzeti oltalom kizárólag a nem-mezőgazdasági, azaz ipari termékek vonatkozásában áll fenn (sui generis oltalom), itt azonban nemzeti szabályozás okán az uniós oltalom van kizárva. Lényeges továbbá, hogy mindkét oltalmi forma (eredetmegjelölés, földrajzi jelzés) csak a mezőgazdasági termékek, élelmiszerek és borászati termékek esetében igényelhető, a szeszesitalok és az ízesített borok esetében azonban csak a földrajzi jelzés oltalmát szabályozza az uniós jog.⁵⁴ Nemzetközi oltalom mindegyik megjelölt termék-kategória tekintetében fennállhat.

3.4. A földrajzi árujelzők sajátosságai és a hazai joganyag vázlatos áttekintése

Annak ellenére, hogy a földrajzi árujelzők a szellemi alkotások jogához tartozó jogintézmények, azok a szabályozási logikában fellelhető sajátosságok,⁵⁵ amelyek a szerzői jogot és az iparjogvédelmet olyan erőteljesen jellemzik, kevésbé jelennek meg a földrajzi árujelzőkre vonatkozó szabályok között. Egyik lényeges sajátossága a földrajzi árujelzőknek, hogy az arra jogosult oldalán – ellentétben a többi szellemi alkotással – nem állnak fenn személyhez fűződő jogok, kizárólag a vagyoni jogait részesíti védelemben a jogszabály, a védelmi idő korlátozása nem vonatkozik rájuk, és nem forgalomképesek, ami miatt licencszerződés tárgyát sem képezhetik.⁵⁶

A fent említett sajátosságok mellett megtalálhatjuk azokat a pontokat is, amelyek a többi iparjogvédelmi jogintézménnyel azonos logikát mutatnak. Így rögzíti a jogszabály a lajstromozási kötelezettséget, mint az oltalom technikai feltételét,⁵⁷ valamint a kizáró okok rendszerét, vagyis azokat a paramétereket, amelyek fennállása esetén az oltalom nem adható meg. Ennek megfelelően nem részesülhet oltalomban a földrajzi árujelző, ha (a) a termék szokásos elnevezésévé vált a kereskedelmi forgalomban, függetlenül attól, hogy a termék a földrajzi árujelző által megjelölt helyről

⁵⁴ Kókai-Kunné Szabó 2017, 297.

⁵⁵ A szabályozás logikai felépítéséről – a szerzői jog szempontjából - lásd: Szinger András – Tóth Péter Benjámin: *Gyakorlati útmutató a szerzői joghoz. Az EU csatlakozástól hatályos szabályokkal*, Budapest, Novissima Kiadó, 2004.

⁵⁶ Tattay 2012, 21, ugyanígy: Pusztahelyi Réka: *Földrajzi árujelzők*, in: Bíró György (szerk.): *Új Magyar Polgári Jog I. kötet, Általános tanok és személyek joga*, Miskolc, Novotni Alapítvány, 2013, 493.

⁵⁷ Védjegytv. 108. § (1) bek.

származik, (b) azonos termékek tekintetében a korábbi földrajzi árujelzővel azonos földrajzi árujelző, (c) azonos vagy hasonló termékek tekintetében a korábbi földrajzi árujelzővel azonos vagy ahhoz hasonló földrajzi árujelző, (d) valamely korábbi védjeggyel azonos vagy ahhoz hasonló földrajzi árujelző, ha - a védjegy ismertségére, jóhírnevére vagy a piacon való jelenlétének tartósságára tekintettel - annak használata az áru származása tekintetében a fogyasztók megtévesztését eredményezheti, illetve, (e) ha korábbi – oltalom alatt álló vagy egyéb – növényfajta, illetve állatfajta nevével ütközik, és emiatt a termék származása tekintetében alkalmas a fogyasztók megtévesztésére.⁵⁸

A törvény szerint a földrajzi árujelzőre oltalmat szerezhet bármely természetes és jogi személy, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, amely az árujelzőben feltüntetett földrajzi területen olyan terméket termel, dolgoz fel vagy állít elő, amelynek megjelölésére a földrajzi árujelzőt használják.⁵⁹ A földrajzi árujelző oltalma együttesen illeti meg azokat, akik a fenti kitételnek megfelelően termelnek, dolgoznak fel vagy állítanak elő termékeket. Ezeket a személyeket tekinti a jogszabály jogosultaknak.⁶⁰

Szintén visszaköszön a szellemi alkotások területén jellemző monopoljog is, vagyis, hogy az oltalom jogosultjának kizárólagos joga van az árujelző használatára,⁶¹ ez a monopoljog azonban olyannyira abszolút ezen a területen, hogy az licencszerződés tárgyát sem képezheti.⁶² Szintén megtaláljuk a földrajzi árujelzők tekintetében is a bitorlás szabályait.⁶³ A kollektivitás, mint a földrajzi árujelzők egyik jellemzője lényegi szerephez jut egyrészt a jogosultságok gyakorlása kapcsán, hiszen nem csupán a

⁵⁸ Védjegytv. 105-106. §.

⁵⁹ Védjegytv. 107. § (2) bek.

⁶⁰ Védjegytv. 107. § (3) bek.

⁶¹ Védjegytv. 109. §

(2) A kizárólagos használati jog alapján a jogosultak bármelyike felléphet bárkivel szemben, aki a kereskedelmi forgalomban

a) az oltalom alatt álló földrajzi árujelzőt vagy az azzal összetéveszthető megnevezést nem az annak megfelelő földrajzi területről származó termékeken használja;

b) az oltalom alatt álló földrajzi árujelzőt a termékjegyzékben nem szereplő, de azokhoz hasonló termékeken használja, és ezáltal sérti vagy kihatározza az oltalom alatt álló földrajzi árujelző hírnevét;

c) bármilyen módon utánozza vagy arra utaló módon használja az oltalom alatt álló földrajzi árujelzőt, még akkor is, ha feltünteti a termék valóságos eredetét, vagy ha a megnevezést fordításban vagy különböző kiegészítésekkel használja;

d) bármilyen - a termék származásával, eredetével, jellegével és lényeges tulajdonságaival kapcsolatos - egyéb hamis vagy megtévesztő megjelölést használ, bárhol (pl. a csomagoláson, a hirdetésben, a termékre vonatkozó iratban) legyen is az feltüntetve;

e) bármely egyéb, a termék valóságos földrajzi származásával kapcsolatban a fogyasztókat megtévesztő cselekményt valósít meg.

⁶² Védjegytv. 109. § (1) bek. második mondat.

⁶³ Védjegytv. 110. §

(1) Bitorlást követ el, aki a 109. § megsértésével az oltalom alatt álló földrajzi árujelzőt jogosulatlanul használja.

(2) A bitorlás miatt bármelyik jogosult önállóan is felléphet. A bitorlás miatt felléphetnek a jogosultak érdekképviseleti szervezetei, valamint a fogyasztóvédelmi szervezetek is.

bejelentők jogosultak az oltalom alatt álló földrajzi árujelző használatára, hanem bárki, aki az érintett földrajzi területen a megjelöléssel ellátott terméket előállítja. Ehhez kapcsolódóan a Szegedi Ítéltábla is hangsúlyozta egy ügyben, hogy a származás-megjelölés használata mindenkit megillet, aki az adott földrajzi területen olyan vendéglátóipari szolgáltatást nyújt, amelynek megjelölésére a földrajzi árujelzőt használják.⁶⁴ A kollektivitás másrészt a bitorlóval szembeni fellépés tekintetében is visszaköszön, így tehát az látható, hogy az, ezen a két említett ponton nyer igazán értelmet.

3.5. A mezőgazdasági termékek és élelmiszerek oltalma a 1151/2012/EU rendelet tükrében

Ahogy azt már fentebb említettük, a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi árujelzőkénti oltalmára nem a Védjegytv. szabályait kell alkalmazni, hanem a 1152/2012/EU rendeletet (a továbbiakban: Rendelet). A rendelet I. számú melléklete felsorolja azokat a termékeket és élelmiszereket, amelyek hatálya alá tartoznak földrajzi árujelzőként⁶⁵ vagy hagyományos különleges termékként.⁶⁶ A két kategóriában nem teljes mértékben különböző termékeket és élelmiszereket sorol fel a rendelet, hanem átfedéseket is láthatunk. A rendelet II. fejezete foglalkozik kifejezetten az eredetmegjelölések és földrajzi jelzések szabályaival.

A rendelet szerint eredetmegjelölés olyan terméket jelöl, ami egy meghatározott helyről, régióból vagy – kivételes esetekben – országból származik, minősége vagy jellemzői alapvetően vagy kizárólag egy adott földrajzi környezetnek és az ahhoz kapcsolódó természeti és emberi tényezőknek köszönhető és előállításának valamennyi szakasza a meghatározott földrajzi területen történik.⁶⁷ A földrajzi jelzés a rendelet szerint olyan terméket jelöl, amely egy meghatározott helyről, régióból vagy országból származik, valamely tulajdonsága, hírneve vagy más jellemzője alapvetően földrajzi eredetének tulajdonítható és előállításának legalább egy szakasza a meghatározott földrajzi területen történik.⁶⁸ Külön kategóriaként szabályozza a rendelet a hagyományos különleges termék fogalmát, amelyre azok az elnevezések jogosultak, amelyek olyan terméket vagy élelmiszert jelölnek, ami az adott termékre vagy élelmiszerekre jellemző hagyományos előállítási vagy feldolgozási módszerrel vagy hagyományos összetétellel készül, vagy pedig hagyományosan használt nyersanyagokból vagy összetevőkből készül.⁶⁹ Hagyományos különleges termékként vette nyilvántartásba

⁶⁴ Szegedi Ítéltábla Gf. I. 30.507/2003. sz. Közzétéve: BH 2004. 480.

⁶⁵ Eredetmegjelölés és földrajzi jelzés lehet például: sör, csokoládé és abból készült termékek, kenyér, péksütemények, cukrászsütemények, édesipari termékek, kekszek és egyéb pékáru, növényi kivonatokból készített italok, tészta, só, széna, illóolajok, parafa, gyapot, bőr, prém, toll.

⁶⁶ E körben említi a rendelet a készételeket, söröket, csokoládékat és abból készült termékeket, kenyereket, péksüteményeket, cukrászsüteményeket, édesipari termékeket, kekszeket és egyéb pékárukat, növényi kivonatokból készített italokat, tésztákat, valamint sőt.

⁶⁷ Rendelet 5. cikk (1) bek.

⁶⁸ Rendelet 5. cikk (2) bek.

⁶⁹ Rendelet 18. cikk (1) bek.

az Európai Bizottság 2016-ban a tepertős pogácsát.⁷⁰ Szintén szól a rendelet a földrajzi árujelzők és a védjegyek kapcsolatáról is, amelynek lényege, hogy ha egy uniós eredetmegjelölés vagy földrajzi jelzés bejegyzésre került, a kérelem benyújtásának időpontja után benyújtott minden olyan védjegybejelentést el kell utasítani, amelynek tárgya olyan megjelölés, amelynek használata ellentétes lenne a földrajzi árujelző oltalmával és ugyanolyan jellegű termékre vonatkozna, mint a már bejegyzett elnevezés.⁷¹

A rendelet szól továbbá az átmeneti nemzeti oltalomról, amelynek lényege, hogy a földrajzi árujelző oltalomra vonatkozó kérelem benyújtásának napjától a tagállamok nemzeti oltalmat biztosíthatnak a rendelet alapján. Tekintettel arra, hogy a nemzeti oltalom átmeneti jellegű, a rendelet szerinti bejegyzésről szóló határozat meghozatalakor megszűnik.⁷² Átmeneti nemzeti oltalom alatt álló mezőgazdasági termékek és élelmiszerek jelenleg például a szomolyai rövidszárú fekete cseresznye, az újfahértói meggy, budaörsi őszibarack vagy a nagykun rizs.

4. Záró gondolatok

A földrajzi árujelzőket érintő jogviták⁷³ leginkább mezőgazdasági termékekkel és élelmiszerekkel, valamint szőlészeti és borászati termékekkel összefüggésben merültek fel, valamint merülnek fel napjainkban.⁷⁴ Tekintettel a jogviták tárgyára és az erőteljes uniós harmonizációra, a legtöbb esetben az Európai Unió Bíróságának kell(ett) állást foglalnia. Az egyik leghíresebb eredetmegjelöléssel kapcsolatos eset a hazai vonatkozású Tokaji bor ügy⁷⁵ volt,⁷⁶ ahol a Bíróság a Tokaj név kizárólagos használatát Magyarország számára ismerte el Olaszországgal szemben. Az „olasz Tokaji” után nagyobb probléma adódott a „szlovák Tokajival”, hazai részről leginkább abban a

⁷⁰ A Bizottság (EU) 2016/1415 végrehajtási rendelete (2016. augusztus 24.) egy elnevezésnek a hagyományos különleges termékek nyilvántartásába történő bejegyzéséről (Tepertős pogácsa [HKT]).

⁷¹ Rendelet 14. cikk (1) bek. Vö. Csécsy György: A földrajzi árujelzők oltalmának új irányai, *Collectio Iuridica Universitatis Debreceniensis*, 2006/6, 84-85.

⁷² Rendelet 9. cikk.

⁷³ Átfogó összefoglalását látjuk a legrelevánsabb jogeseteknek Tarjányi Petra írásában (7.lj.).

⁷⁴ Híresebb ügyek például: T-397/02. sz. ügy Arla Foods AMBA és társai kontra az Európai Közösségek Bizottsága; C-87/97. sz. ügy Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola kontra Käserei Champignon Hofmeister GmbH & Co. KG és Eduard Bracharz GmbH.

Az utóbbi évekből például lásd: T-41/16 - Cyprus Turkish Chamber of Industry és társai kontra Bizottság; valamint a folyamatban lévő C-367/17. S kontra EA és társai.

⁷⁵ C-347/03. sz. ügy, Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia és Agenzia Regionale per lo Sviluppo (ERSA) kontra Ministero per le Politiche Agri-cole e Forestale és Regione Veneto.

⁷⁶ A szakirodalom már több ízben fejtegette az ügyet. Pl.: Tarjányi 2017, 36-40; Szilágyi 2005, 732-740; Tattay, 2012, 21-24; Lánosz Petra Lea: A Törvényszék ítélete a Tokaj-ügyben: az E-Bacchus rendelet módosításának megsemmisítése iránti kereset elfogadhatatlansága, *JeMA*, 4/1, 2013.

tekintetben, hogy – ellentétben az olasz ügyel – itt a Bíróság nem Magyarország javára döntött.⁷⁷

Egyet kell érteni *Szilágyi János Edével*, aki hangsúlyozza, hogy a földrajzi árujelzők szabályanyaga egy dinamikusan fejlődő terület.⁷⁸ Látható ez pusztán abból is, ha rápillatunk a Védjegytv. eddigi módosításainak, kiegészítéseinek számára, hiszen '97-es hatályba lépése óta több mint harminc alkalommal esett át kisebb-nagyobb módosításokon. A dinamikus fejlődéshez egyrészt hozzásegít mind az az összetettség, amely a szabályozási környezetben is megmutatkozik, mind pedig a mezőgazdasági termékeket érintő nemzetgazdasági törekvések,⁷⁹ amelyek a fokozottabb védelmet és a fellendülést segítik elő.

A mezőgazdasági földek és az ahhoz kapcsolódó agrártermékek Magyarország alapvető természeti erőforrásainak tekinthetőek, összhangban az Alaptörvény deklarációjával.⁸⁰ Nem meglepő tehát, hogy ezek védelme a jog valamennyi területén, így a szellemi alkotások jogának területén is megjelenik. Álláspontunk szerint – elsődlegesen a magyar termékek kiváló minőségének köszönhetően – a jövőben egyre jelentősebb szerephez fognak jutni.

⁷⁷ C-31/13. P. Magyarország kontra Európai Bizottság.

⁷⁸ Szilágyi János Ede: Az eredetvédelem egyes aktuális kérdései: a magyar termék és a hungarikum, in: Pogácsás Anett (szerk.): *Quarendo et Creando, Ünnepi kötet Tattay Levente 70. születésnapja alkalmából*, Budapest, Szent István Társulat, 2014, 621.

⁷⁹ Érdemes megemlíteni e körben a Hungarikumokat és a „Hagyományok – Ízek – Régiók” programot.

⁸⁰ Alaptörvény, P. Cikk. P) cikk:

„(1) A természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.”